

STOP DE BUREAUCRATIE IN DE JEUGDZORG

**ZES VOORSTELLEN
VAN DE SP**

**Marianne Langkamp,
SP-Tweede Kamerlid**

STOP DE BUREAUCRATIE IN DE JEUGDZORG ZES VOORSTELLEN VAN DE SP

Marianne Langkamp

© November 2008
SP-Tweede Kamerfractie

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	7
Inleiding.....	7
Kafka in de jeugdzorg	9
Toegankelijke hulp in de buurt.....	11
Zes voorstellen voor vermindering van de bureaucratie	13
Contactinformatie.....	13

SAMENVATTING

De bureaucratie in de jeugdzorg tiert welig. Het hulpverleningsstelsel wordt steeds ondoorzichtiger door allerlei verschillende instanties die langs elkaar heen werken.

Dit heeft een desastreus effect op de hulpverlening, en op de hulpverleners zelf. Het duurt gemiddeld negentig dagen voordat een kind op een wachtlijst komt voor hulp, omdat er eerst allerlei formulieren ingevuld moeten worden en overleg en controle moet plaatsvinden. Veel hulpverleners zijn meer dan 50 procent van hun tijd kwijt aan het invullen van papierwerk. De bureaucratie is een sterk demotiverende factor. Onder jonge hulpverleners is het verloop vier keer hoger dan het gemiddelde verloop in de jeugdzorg.

Met zijn plan om in alle gemeenten Centra voor Jeugd en Gezin in te richten, creëert minister Rouvoet van Jeugd en Gezin een nieuwe coördinerende laag en daardoor meer bureaucratie en onduidelijkheid, maar niet meer hulp voor de jeugd.

De SP wil daarom dat in de toekomst de Bureaus Jeugdzorg worden opgeheven. Steun en begeleiding van ouders en kinderen moeten ondergebracht worden in laagdrempelige centra in de wijken. De hulpverleners moeten weer de touwtjes in handen krijgen.

Om op korte termijn de bureaucratie te bestrijden doet de SP zes voorstellen. De belangrijkste drie daarvan zijn:

MINDER FORMULIEREN EN KORTER

Het aantal formulieren dat moet worden ingevuld kan drastisch worden ingeperkt. Nu moeten voor verschillende vormen van hulp aparte formulier worden ingevuld. Dit kan ook op één formulier.

MINDER VASTE CONTROLEMOMENTEN

De hoeveelheid controlemomenten in de jeugdzorg zorgt voor stroperigheid in de hulpverlening. Controle moet er wezen, maar kan beter worden ingericht, met minder vaste controlemomenten.

DEZELFDE FORMULIEREN VOOR ALLE INSTANTIES VAN DE JEUGDZORG

Elk bureau werkt met eigen invulformulieren, wat in de weg staat van samenwerking. Er moet één landelijk formulier komen, zodat bij verhuizing of overdracht niet alles opnieuw hoeft worden ingevuld.

INLEIDING

De jeugdzorg heeft grote behoefte aan mensen die meer hulp verlenen en minder achter de computer zitten. Mensen die veel in het gezin zijn, weten wat er speelt en kijken wat er nodig is. Tien jaar geleden werd Bureau Jeugdzorg in het leven geroepen: inmiddels is dat een grote logge bureaucratische organisatie geworden. Instanties in de jeugdzorg blijven langs elkaar heen werken. Nieuwe instanties worden opgericht, met als gevolg een nog ondoorzichtiger hulpverleningsstelsel.

In de jeugdzorg zijn de afgelopen jaren te veel schotten geplaatst. Allerlei instanties en afdelingen zijn verantwoordelijk voor één hulpvraag. Deze instanties kijken niet verder dan hun eigen terrein. En de communicatie tussen de instanties zorgt voor bergen nodeloos papierwerk. Het gevolg is dat er minder zorg beschikbaar is gekomen, er wachtlijsten ontstonden en dat de kwaliteit van de zorg achteruitgegaan is. Te veel kinderen wachten te lang op hulp.

“Ik ben een ongehoorzame gezinsvoogd. Want eigenlijk mag ik zelf niet instellingen afbellen, vragen of ze plek hebben en hoe lang het gaat duren. Nee, ze moeten vraaggericht werken en er wordt dan naar een passende plek gezocht. Voordat dit rond is, duurt eindeloos. Dus daar ga ik niet op wachten. Ik bel alle instellingen langs, op zoek naar de kortste routes en naar de meest geschikte plek. Dan alvast het kind op de lijst zetten en dan pas indiceren. Want voordat een kind geïndiceerd is en op de wachtlijst staat duurt een eeuwigheid.”

Een veel gehoorde klacht van hulpverleners over het huidige systeem is dat zij niet toekomen aan hulpverlening aan gezinnen, omdat zij te veel achter de computer moeten registeren en verslagen moeten typen. Jeugdzorgwerkers zijn nu meer dan 50 procent van hun tijd kwijt aan bureaucratie. Veelal doen zij dubbel werk en hun werk wordt ook dubbel gecontroleerd. Deze registratie- en controlezucht, het georganiseerde wantrouwen van overheid en managers, is ook funest voor de motivatie van deze mensen, die hun vak hebben gekozen om kinderen en ouders te helpen.

Met zijn plan om in alle gemeenten Centra voor Jeugd en Gezin in te richten, creëert minister Rouvoet voor Jeugd en Gezin een nieuwe coördinerende laag en daardoor meer bureaucratie en onduidelijkheid, maar niet meer hulp voor de jeugd.

KAFKA IN DE JEUGDZORG

Een gezinsvoogd vertelt dat het heel veel tijd, papierwerk en controlemomenten kost voordat je een kind op de juiste plek hebt. Als voorbeeld vertelt zij over een meisje in Amsterdam, dat per direct uit huis moest omdat haar ouders niet in staat waren om voor haar te zorgen. Opvang bij familie of vrienden was geen optie en dus moest er een plek in de jeugdzorg voor haar gevonden worden. Plekken liggen in de jeugdzorg niet voor het oprapen, dus met moeite heeft de gezinsvoogd een plek gevonden in een crisiscentrum in Amsterdam.

De route die zij schetst voordat zij het meisje kon brengen naar deze plek is voor een normaal mens nauwelijks meer te begrijpen. Zo vertelt de gezinsvoogd dat ze eerst een verslag moet schrijven waarin ze de noodzaak van een plek beschrijft. Daarna moet ze voor de rechtbank een verzoek indienen zodat dit meisje ook naar een crisisopvangplek kan. Dat is verslag twee. Deze verslagen moeten ter goedkeuring gelezen worden door de gedragswetenschapper, daarna ook door haar leidinggevende, want die moet onder het verslag voor de rechtbank een handtekening zetten. De kinderrechter doet diezelfde dag uitspraak (telefonisch wanneer alle verslagen gefaxt zijn en gelezen zijn door de rechter). Maar omdat ouders en kinderen nog niet gehoord zijn door de kinderrechter wordt er binnen een paar dagen een rechtszitting gepland. Hiervoor schrijft de gezinsvoogd een evaluatieverslag, om de rechtbank te informeren wat zij de afgelopen tijd heeft gedaan en wat het effect is geweest, waar het meisje nu zit en hoe het met haar gaat.

“Dacht je dat ik aan al die verslagen typen al genoeg regelwerk had? Ik dacht het niet; er komt nog zoveel meer bij kijken! Het regelen van bijvoorbeeld zorgverzekering, belastingdienst, inschrijven en uitschrijven van jeugdigen bij de gemeente, kinderbijslag, ouderbijdragen etcetera etcetera. Ouders kunnen dit helemaal niet alleen; als ik het niet doe, dan gebeurt het niet. Met als gevolg dat ouders hun geld niet krijgen en kinderen de dupe zijn.”

Hierna, zo vertelt de gezinsvoogd, zal binnen twee maanden weer opnieuw een verzoek gedaan worden bij de rechtbank. Want de eerdere uitspraak van de rechter ging alleen over de tijdelijk crisisplek. Wanneer de voogd een ‘echte plek’ heeft gevonden in de jeugdzorg, zal zij hiervoor ook een verzoek moeten indienen bij de rechtbank met de vraag of het meisje daar naartoe mag. Hiervoor moet de gezinsvoogd weer drie verslagen maken, een verslag om de hulp aan te vragen, een verslag met het verzoek aan de rechtbank, en een evaluatieverslag. Ondertussen vraagt de gezinsvoogd zich af of zij niet meer tijd kwijt is aan typen dan aan het werkelijk hulp bieden aan het meisje en haar ouders. Het moet toch ook met minder papierwerk kunnen?

TOEGANKELIJKE HULP IN DE BUURT

De SP wil op termijn een radicale koerswijziging in de organisatie van de jeugdzorg. De eerste stap die Rouvoet zou moeten zetten is ouders en hulpverleners de touwtjes terug in handen geven. Laat de ouders meedenken en geef de werkers meer eigen verantwoordelijkheid en handelingsruimte. Daarnaast moeten kinderen en ouders weer het gevoel krijgen dat zij makkelijk kunnen aankloppen bij een jeugdzorginstantie. Jeugdzorg zou in alle wijken beschikbaar moeten zijn.

We moeten niet vergeten dat hulp zoeken vaak al lastig genoeg is. Ouders hebben vaak het idee gefaald te hebben in de opvoeding op het moment dat zij hulp zoeken. Een voorziening voor jeugdzorg in de wijk legt de drempel lager voor kinderen en ouders om binnen te lopen met kleine en grotere problemen. In zo'n wijkvoorziening zou alles moeten samenkomen en zou één jeugdhulpverlener moeten zitten die hulp kan bieden bij alle problemen die in het gezin spelen. Een hulpverlener die letterlijk een tijdje kan meelopen met een gezin wanneer dat nodig is.

Om dit alles niet te laten leiden tot nieuwe verkokering zou alle hulp, steun en begeleiding van ouders en kinderen ondergebracht moeten worden in laagdrempelige centra in de wijken. Haal die bureaucratische laag van de Bureaus Jeugdzorg er tussenuit. Hetzelfde geldt voor de aansturing van de jeugdzorg door de provincies: weer een extra laag, weer een extra eilandje. Weg daarmee! De eindverantwoordelijkheid moet gewoon bij de landelijke overheid liggen. En de verantwoordelijkheid in de dagelijkse praktijk bij de mensen die het werk doen. Zij kennen de gezinnen en de omstandigheden, en kunnen dus ook veel eerder ingrijpen en hulp bieden dan nu. Nu komt de jeugdzorg vaak pas in beeld als het al uit de hand gelopen is.

- ✓ Werkers in de jeugdzorg (ruim 20.000 mensen) zijn in de praktijk meer dan 50 procent van hun tijd kwijt aan bureaucratie.¹
- ✓ De gemiddelde doorlooptijd van een hulpaanvraag is negentig dagen.²
- ✓ Onder jonge hulpverleners tot 24 jaar is het verloop gemiddeld vier keer hoger (bijna 50 procent) dan het gemiddelde verloop in de jeugdzorg (12,9 procent).³
- ✓ Beginnende jeugdzorgwerkers werken maximaal twee jaar bij dezelfde werkgever.⁴

³ Bron: Belangenvereniging voor Medewerkers in de Bureau's Jeugdzorg (BMJ).

⁴ Bron: Interprovinciaal Overleg (IPO).

⁵ Bron: Programmaministerie Jeugd en Gezin.⁶

⁷ Bron: Programmaministerie Jeugd en Gezin.

ZES VOORSTELLEN VOOR VERMINDERING VAN DE BUREAUCRATIE

De SP wil op termijn een radicale koerswijziging in de organisatie van de jeugdzorg. De eerste stap die Los van het feit dat de jeugdzorg radicaal anders georganiseerd moet worden, kunnen we nu al een aantal dingen veranderen. Op korte termijn kan een aantal simpele en concrete maatregelen worden genomen die er toe leiden dat de werkers in de jeugdzorg niet langer gehinderd worden door de registratie- en controlezucht en meer tijd in de gezinnen kunnen doorbrengen. Uiteindelijk moeten we er naartoe dat de werkers in de jeugdzorg maximaal 10 procent van hun tijd achter de computer zitten. Dat zet heel wat meer zoden aan de dijk dan het streven van de minister naar 25 procent minder 'onnodige regeldruk' in 2011.

MINDER FORMULIEREN EN KORTER

Jeugdzorg hanteert lange formulieren voor het aanvragen van hulp. Het kost een werker heel veel tijd om al die formulieren in te vullen. Er staat nergens in de wet dat het zo lang en ingewikkeld moet. Ingevuld zou een formulier niet meer dan vijf pagina's hoeven te beslaan. Als een werker in de jeugdzorg nu meerdere vormen van hulp wil aanvragen voor hetzelfde kind, dan moet er voor elke hulpaanvraag een apart formulier ingevuld worden. Bijvoorbeeld één aanvraag voor een crisisplek en één voor kamertraining. Dit kost heel veel extra werk en tijd. Meerdere vormen van hulp kunnen net zo goed in een en hetzelfde formulier aangevraagd worden.

ALLE BUREAUS JEUGDZORG GEBRUIKEN DEZELFDE FORMULIEREN

Elk Bureau Jeugdzorg in iedere provincie gebruikt zijn eigen formulieren. Dit maakt het lastig werken voor landelijk werkende organisaties, zoals bijvoorbeeld de William Schrikker Groep⁵. Overal worden andere normen en regels gehanteerd. Als alle vijftien Bureaus Jeugdzorg dezelfde formulieren hanteren, wordt het uitwisselen van informatie en de overdracht van dossiers een stuk eenvoudiger.

MINDER VASTE CONTROLEMOMENTEN

Vanuit de gedachte dat alles verantwoord en gecontroleerd moet worden, zijn bepaalde standaard controlemechanismen ontstaan. Alles wat een werker in de jeugdzorg voorstelt, moet meerdere keren worden besproken en gecontroleerd. Het wordt besproken met de teamleider, met de gedragswetenschapper, en in een multidisciplinair overleg. Vervolgens komt het in geval van gedwongen hulpverlening ook nog eens voor de kinderrechter. Dit zijn allemaal controlemomenten. Door al deze controle duurt het vaak langer voordat de hulp ook daadwerkelijk kan worden aangevraagd. Dit georganiseerd

⁵ De William Schrikker Groep is een landelijk werkende gespecialiseerde instelling. Zij biedt hulp, advies en ondersteuning aan kinderen met een handicap of een chronische ziekte, wanneer bij deze kinderen in de thuissituatie ernstige opvoedingsproblemen zijn ontstaan.

STOP DE BUREAUCRATIE IN DE JEUGDZORG

wantrouwen moet aangepakt worden. In principe zou het voldoende moeten zijn als er één iemand meekijkt, bijvoorbeeld de teamleider of de gedragswetenschapper. En, indien nodig, moet natuurlijk altijd extra deskundigheid kunnen worden ingeroepen. Maar dit hoeft niet standaard.

GEEN EIGEN AANMELDINGSFORMULIEREN BIJ INSTELLINGEN DIE JEUGDZORG AANBIEDEN

In de zorg voor (licht) verstandelijk gehandicapte jongeren gebruiken de instellingen die zorg aanbieden hun eigen aanmeldingsformulieren. Dit terwijl er al formulieren zijn van Bureau Jeugdzorg of bijvoorbeeld de William Schrikker Groep waar alles in staat. De instellingen die zorg aanbieden doen het hele werk dus nog eens opnieuw met een eigen formulier. Aan dit extra werk moet een einde komen. Daarom moeten de eigen formulieren van de zorginstellingen worden afgeschaft.

HULPVERLENINGSPLAN JEUGDBESCHERMING MOET KORTER

Bij de gedwongen jeugdzorg, de jeugdbescherming, wordt met hulpverleningsplannen gewerkt. Daarin wordt de voortgang van de hulp en de ontwikkeling van het kind en gezin bijgehouden. Zo'n formulier beslaat leeg al 16 kantjes. Hierdoor zitten de werkers lang te rapporteren terwijl ze juist vaker in de gezinnen zouden moeten zitten. Ook zitten de gezinnen zelf niet te wachten op hele boekwerken, maar willen ze kort en bondig weten wat het hulpverleningsplan is. Ook deze formulieren zouden daarom niet langer dan 5 kantjes mogen zijn.

EÉN LANDELIJK WERKEND REGISTRATIESYSTEEM

Op dit moment heeft elk Bureau Jeugdzorg zijn eigen manier van registreren. De software waar werkers op de computer mee werken en hun verslagen typen is bij elk Bureau Jeugdzorg anders ingericht. Onderling digitaal informatie uitwisselen is niet mogelijk. Dat maakt het extra lastig als een kind bijvoorbeeld naar een andere provincie verhuist; dan moet het kind daar opnieuw geregistreerd worden. Daarnaast werkt het systeem bij verschillende Bureaus Jeugdzorg niet goed, is het tijdrovend en duur. Daarom moet er zo snel mogelijk één landelijk werkend registratiesysteem worden ingevoerd, dat centraal onderhouden wordt.

CONTACTINFORMATIE

SP-TWEEDE KAMERFRACTIE

Postbus 20018
2500 EA Den Haag
T (070) 3183044
F (070) 3183803

LANDELIJK PARTIJBUREAU SP

Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T (010)2435555
F (010) 243 5566
E sp@sp.nl

Voor meer informatie over de SP: www.sp.nl

SP.